

GENERALNY DYREKTOR OCHRONY ŚRODOWISKA

Piotr Otawski

Warszawa, 11 lutego 2025 r.

DOOŚ-WST.410.18.2024.BW/MC

Pan Wojciech Kozak

**Dyrektor Regionalnego Zarządu
Gospodarki Wodnej w Krakowie
Państwowe Gospodarstwo Wodne
Wody Polskie**

Szanowny Panie Dyrektorze,

w odpowiedzi na wniosek z 22 listopada 2024 r., znak: K.RP1.541.2.13.2024.PP, o zaopiniowanie projektu „Programu działań retencyjnych stanowiący element zarządzania ryzykiem powodziowym w regionie Górnej Zachodniej Wisły i Górnej Wschodniej Wisły między Krakowem a Zawichostem”, dalej: Program, wraz z prognozą oddziaływania na środowisko, dalej: prognoza, zgodnie z art. 54 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2024 r. poz. 1112 ze zm.; dalej: ustawa ooś), przedstawiam następujące stanowisko.

Program obejmuje odcinek Wisły o długości ok. 164,8 km, położony w południowo – wschodniej części Polski, między Krakowem a Zawichostem, w obrębie 4 województw: lubelskiego, małopolskiego, podkarpackiego i świętokrzyskiego. Obszar leży w granicach dwóch regionalnych zarządów gospodarki wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie: w Krakowie (zarządza regionem wodnym Górnej Zachodniej Wisły) i w Rzeszowie (zarządza regionem Górnej Wschodniej Wisły).

Głównym celem Programu ma być zmniejszenie zagrożenia powodziowego oraz ryzyka powodziowego obszaru objętego Programem (ze szczególnym uwzględnieniem doliny Wisły na tzw. „odcinku sandomierskim” tj. od ujścia Nidy do ujścia Sanu) poprzez zapewnienie dodatkowej retencji w dolinie górnej Wisły poniżej Krakowa, a także umożliwienie transformacji fali powodziowej i ochrona przed ryzykiem powodziowym obszarów położonych poniżej (tj. regionu wodnego Środkowej Wisły wraz z Warszawą). Ponadto rozwiązania zaproponowane w Programie mają jednocześnie uwzględniać aspekty związane

z ograniczeniem niedoborów wody i zapobieganiem skutkom suszy, jak również zapewnić adaptację do zmian klimatu. Istniejący system przeciwpowodziowy w regionach wodnych Górnej Zachodniej i Górnej Wschodniej Wisły obejmuje głównie wały przeciwpowodziowe różnych klas (klasa I – IV), o łącznej długości ok. 334,8 km (ochrona bierna), a także zbiorniki retencyjne zlokalizowane na jej dopływach: Rabie, Dunajcu, Czarnej, Łęgu, Sanie, Ropie i Wisłoku (ochrona czynna). Inne urządzenia jak: pompownie odwadniające zawale, śluzy wałowe itp. służą do lokalnego zabezpieczenia terenów zawala od wód powierzchniowych spływających z jego terenów w kierunku koryta rzeki Wisły. Jak wynika z informacji przedstawionych w Programie, obecna infrastruktura przeciwpowodziowa na przedmiotowym obszarze jest niewystarczająca do osiągnięcia celów Programu i do redukcji przepływu wód powodziowych na Wiśle (w przypadku wałów przeciwpowodziowych istnieje potencjalne niebezpieczeństwo uszkodzenia lub przerwania wału, czy też przelania się wody przez wał, ponadto wały powodują transfer ryzyka powodziowego w dół rzeki oraz nakładanie się fali powodziowej; jednocześnie nie stwierdzono możliwości zwiększenia rezerw powodziowych, które mogłyby znacząco zmniejszyć ryzyko powodziowe w regionie na istniejących zbiornikach retencyjnych).

Na potrzeby Programu przeprowadzono modelowanie hydrauliczne możliwych do zastosowania rozwiązań na przedmiotowym odcinku Wisły, z czego wytypowano trzy ostateczne warianty ochrony przed powodzią. Poddano je następnie szczegółowym analizom w Programie, a następnie w prognozie:

- 1) **wariant OP I** – poldery wzdłuż Wisły (17 szt.): zakładający budowę 17 polderów wzdłuż Wisły o łącznej pojemności 101,9 mln m³ (poldery: Wawrzeńczyce, Puszcza Niepołomska, Krzemienica, Zawierzbie, Przykop 1, Przykop 2, Wielowieś, Chwałowice 1, Chwałowice 2, Chwałowice 3, Borów, Janiszów, Koszyce, Piotrowice, Nowopole, Borusowa, Nowy Korczyn);
- 2) **wariant OP II** – polder przepływowy Koszyce – Szczurowa: zakładający budowę polderu przepływowego Koszyce – Szczurowa o pojemności 206,0 mln m³;
- 3) **wariant OP III** – polder przepływowy Koszyce – Szczurowa + polder wzdłuż Wisły „Przykop”: zakładający budowę polderu przepływowego Koszyce – Szczurowa o pojemności 206,0 mln m³ i budowę polderu Przykop wzdłuż Wisły o pojemności 20,5 mln m³ (polder Przykop powstał w wyniku połączenia polderu Przykop 1 i Przykop 2, analizowanych w innych wariantach); dodatkowo wariant zakłada realizację działań pilotażowych z zakresu zielonej hydrotechniki, ukierunkowanych na zwiększenie retencji naturalnej (odtworzenie starorzeczy, bagnisk i mokradeł, rowów melioracyjnych oraz zalesianie).

W ramach prac nad Programem przeprowadzono analizę społeczną, analizę ekonomiczną, w tym analizę kosztów i korzyści oraz analizę wielokryterialną (uwzględniającą skuteczność w ograniczeniu zagrożenia powodziowego, koszty inwestycyjne i utrzymaniowe, stopień ingerencji w środowisko przyrodnicze oraz wpływ na życie społeczne na podstawie ośmiu kryteriów porównawczych), które pozwoliły na wybór najbardziej korzystnego rozwiązania. Wariantem, który uzyskał najwyższą ocenę był wariant OP III. Pomimo niższej oceny w zakresie kryteriów środowiskowych w stosunku do wariantu OP I, wariant OP III charakteryzować ma się największą retencją powodziową. **Za najbardziej efektywny pod względem redukcji przepływu, a tym samym redukcji poziomu wód powodziowych autorzy Programu uznali wariant OP III i wariant ten został zarekomendowany do**

realizacji. Wdrażanie tego wariantu przeciwpowodziowego obejmujące planowanie, projektowanie i realizację robót budowlano – montażowych ma wynieść 12 lat.

Na podstawie analizy przedłożonych dokumentów Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska sformułował szereg uwag do Programu oraz prognozy. Należy zaznaczyć, że niniejsza opinia nie obejmuje oceny poprawności analiz przedstawionych w Załączniku 1 do Programu pn. „Rozpatrywane warianty ochrony przed powodzią w zlewni wraz z wynikami modelowania hydraulicznego”, które miały na celu wyszczególnienie możliwych do realizacji wariantów realizacji założeń Programu.

UWAGI OGÓLNE

1. Na etapie opracowywania projektu Programu wstępnie dokonano wyboru wariantu rekomendowanego do realizacji (OP III), a analizom w prognozie poddano wszystkie 3 ostateczne warianty ochrony przed powodzią, co jest podejściem prawidłowym. Pogłębione analizy na środowisko przyrodnicze przeprowadzone na potrzeby prognozy potwierdziły wybór wariantu OP III (*„W wyniku przeprowadzonych analiz oraz wykonanej analizy wielokryterialnej – rekomendowanym wariantem jest wariant OP III zapewniający największą retencję powodziową i umożliwiającą realizację celu Projektu. Wdrożenie działań minimalizujących i odpowiednie zagospodarowanie polderów ograniczy możliwość wpływu na środowisko przyrodnicze”*, str. 327).

Fakt zarekomendowania do wdrożenia działań z wariantu 3 (OP III) tj. polder przepływowy Koszyce – Szczurowa + polder wzdłuż Wisły „Przykop” budzi zasadnicze zastrzeżenia Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska. Wątpliwości te dotyczą zwłaszcza polderu przepływowego Koszyce-Szczurowa (będącego również przedmiotem analizowanego wariantu OP II), którego realizacja doprowadzić może do znaczących negatywnych oddziaływań na środowisko i spowoduje przerwanie ciągłości morfologicznej rzeki Wisły. Zarówno budowa jak i funkcjonowanie tego polderu ingerować będą bezpośrednio w obszar Natura 2000 (opisane szerzej w dalszej części opinii). Budowa zapory czołowej w korycie Wisły będzie miała negatywne konsekwencje dla zachowania spójności sieci obszarów Natura 2000 związanych z doliną tej rzeki oraz spowoduje wystąpienie licznych oddziaływań pośrednich powodujących np. zakłócenie procesu migracyjnego wielu gatunków chronionych stanowiących przedmioty ochrony tych obszarów. Może to doprowadzić do zauważalnych, negatywnych zmian w zachowaniu funkcjonowania korytarza migracyjnego o randze krajowej.

W przypadku wariantu OP I, również może dojść do licznych negatywnych oddziaływań na wiele obszarów chronionych, w tym na obszary Natura 2000, co może zagrażać zachowaniu spójności sieci tych obszarów, jednak budowa tego rodzaju polderów nie będzie wpływać na ciągłość morfologiczną rzeki. Budowa polderu przepływowego Koszyce-Szczurowa i przegrodzenie rzeki Wisły zaporą czołową będzie wymagała tymczasowego przełożenia na czas budowy koryta rzeki Wisły i Uszwicy, co będzie negatywnie oddziaływać na migrację gatunków oraz może spowodować pogorszenie stanu JCWP. Nie można zatem zgodzić się ze stwierdzeniem (str. 259) *„Zmianie nieznacznie ulegnie morfologia koryta w rejonie zapory. Wpływ na ciągłość biologiczną oraz transport rumowiska rzeczno będzie pomijalny. Oddziaływanie funkcjonowania*

polderu przepływowego Koszyce – Szczurowa na cele środowiskowe JCWP ocenia się jako umiarkowane. Na etapie budowy zapewniona zostanie ciągłość morfologiczna rzek z uwagi na poprowadzenie wód kanałami obiegowymi”. Natomiast dla żadnego z 17 polderów z wariantu OP I w prognozie nie stwierdzono zagrożenia osiągnięcia celów środowiskowych wyznaczonych dla JCWP.

Na uwagę zasługuje również kwestia znacznej skali przewidywanych wywłaszczeń (grunty prywatne, zarówno rolne, jak i nierolnicze) i przesiedleń w wyniku realizacji założeń Programu. W zależności od wariantu powierzchnia gruntów do wywłaszczenia kształtuje się na poziomie: wariant OP I – 3 815,26 ha, wariant OP II – 3 203,6 ha, wariant OP III – 3 665,43 ha. Ponadto, wystąpi konieczność przesiedleń i relokacji: wariant OP I – 10 budynków mieszkalnych, 12 budynków gospodarczych, 1 obiekt rekreacyjny do relokacji, 51 osób do przesiedlenia; wariant OP III – 248 budynków mieszkalnych, 357 budynków gospodarczych, 6 obiektów rekreacyjnych do relokacji, 779 osób do przesiedlenia.

Działania służące do ochrony przed powodzią powinny być realizowane z uwzględnieniem naturalnych możliwości retencyjnych doliny rzeki Wisły, wynikających z ukształtowania terenu. Odsuwanie wałów od koryta rzeki powinno być realizowane w miejscu występowania naturalnych terenów zalewowych i polegać na odtwarzaniu naturalnej łączności koryta rzeki z doliną rzeczną. Analizowane warianty ochrony przeciwpowodziowej (OP I, OP II, OP III) nie są zaprojektowane w oparciu o powyższą koncepcję i mogą wywoływać szereg oddziaływań negatywnych, zagrażających przedmiotom i celom ochrony w poszczególnych obszarach chronionych.

Biorąc pod uwagę rozpatrywane warianty ostateczne: OP I, OP II, OP III, należy stwierdzić, że bardziej racjonalnym wyborem byłaby realizacja zakresu działań przewidzianych w ramach wariantu OP I, tj. 17 polderów wzdłuż Wisły w połączeniu z działaniami z zakresu zielonej hydrotechniki jednak w większej skali niż obecnie przewiduje Program. Wg autorów Programu i prognozy Wariant OP I jest najmniej efektywny pod względem redukcji przepływów, należy natomiast ocenić, że jego realizacja wiązałaby się ze znacznie mniejszą negatywną ingerencją w środowisko przyrodnicze i życie lokalnej społeczności. Wskazana jest ponadto weryfikacja, czy lokalizacja przynajmniej niektórych polderów z wariantu OP I mogłaby zostać zmieniona w celu zapewnienia minimalizacji negatywnych oddziaływań na obszary cenne przyrodniczo.

2. Odnośnie wyników oceny oddziaływania na środowisko przedstawionej w prognozie należy stwierdzić, że zakres i skala zidentyfikowanych oddziaływań będzie w rzeczywistości większa i poważniejsza niż przedstawiono, nieograniczająca się jedynie do wyznaczonych granic polderów przeciwpowodziowych (zostało to opisane szerzej w dalszej części opinii). Przede wszystkim nie można zgodzić się z wnioskami przedstawionymi w prognozie dotyczącymi oddziaływania na obszary Natura 2000, zgodnie z którymi nie zidentyfikowano możliwości wystąpienia znaczącego negatywnego oddziaływania realizacji polderów na przedmioty ochrony obszarów Natura 2000 (str. 240, 241, 242, 245, 327). Wnioski te są ponadto niespójne z informacjami zawartymi w załączniku 2: Tabele oddziaływań, gdzie wskazano oddziaływania znaczące (wiersz 1 „możliwa ingerencja w chronione siedliska”). Konieczna jest weryfikacja tych analiz oraz uspołnienie wniosków poprzez przedstawienie jednoznacznego stanowiska w tej kwestii, zwłaszcza w kontekście art. 55 ust. 2 ustawy ooś, którego spełnienie jest formalną

podstawą umożliwiającą przyjęcie projektu dokumentu – projekt dokumentu nie może zostać przyjęty, o ile nie zachodzą przesłanki, o których mowa w art. 34 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. *o ochronie przyrody* (Dz.U. z 2024 r., poz. 1478 ze zm.), jeżeli ze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wynika, że może on znacząco negatywnie oddziaływać na obszar Natura 2000. Analiza spełniania tych przesłanek powinna zostać przedstawiona w prognozie.

3. Pozytywnie należy ocenić zamiar realizacji działań nietechnicznych z zakresu zielonej hydrotechniki, związanych z uzyskaniem dodatkowej objętości retencyjnej w krajobrazie, obejmujących: odtwarzanie starorzeczy, retencję rolniczą na gruntach zmeliorowanych, retencję bagien i mokradeł oraz zalesienia. Działania te doskonale wpisują się w cele rozporządzenia (UE) 2024/1991 Parlamentu Europejskiego i Rady z 24 czerwca 2024 r. *w sprawie odbudowy zasobów przyrodniczych i zmiany rozporządzenia (UE) 2022/869* (Dz. U. UE. L. z 2024 r. poz. 1991). Realizacja działań pilotażowych z zakresu zielonej hydrotechniki może w przyszłości stanowić inspirację do planowania następnych tego rodzaju inwestycji na terenie Polski. Działania te samodzielnie nie są wystarczające do osiągnięcia głównego celu Programu tj. zwiększenia bezpieczeństwa powodziowego, jednak w perspektywie długofalowej powinny mieć korzystny wpływ na stosunki wodne w zlewni. Natomiast zastrzeżenia wzbudza zbyt mała skala działań o charakterze nietechnicznym w stosunku do technicznych rozwiązań zaplanowanych w Programie (poldery). Przykładowo, na obszarze objętym Programem zidentyfikowano łącznie 1571 starorzeczy, zaś realizację działań pilotażowych zaproponowano wyłącznie dla jednego z nich. Dodatkowo, lokalizacja niektórych działań jest nietrafiona, a przedstawiona ocena oddziaływania na środowisko zbyt pobieżna, o czym szerzej w dalszej części opinii. Wyjaśnienia wymaga także czy realizacja działań z zakresu zielonej hydrotechniki miałyby być uzupełnieniem wszystkich 3 wariantów, czy też jedynie wariantu OP III (niespójne informacje przedstawione są na str. 38, 39, 40 Programu oraz w Załączniku 1 do Programu).

UWAGI SZCZEGÓŁOWE

1. Ocena oddziaływania na formy ochrony przyrody, siedliska przyrodnicze, gatunki chronione, korzyści ekologiczne

Teren, na którym realizowane będą działania zaplanowane w ramach 3 wariantów operacyjnych znajduje się w granicach lub położony jest w sąsiedztwie:

- 10 obszarów Natura 2000:
PLB120002 Puszcza Niepołomska,
PLH120066 Dębówka nad rzeką Uszewką,
PLH120008 Koło Grobli,
PLH060045 Przełom Wisły w Małopolsce,
PLH120010 Lipówka,
PLH180049 Tarnobrzaska Dolina Wisły,
PLH260027 Ostoja Gaj,
PLH260032 Ostoja Sobkowsko-Korytnicka,
PLB260001 Dolina Nidy,
PLH180020 Dolina Dolnego Sanu,

- 4 rezerwatów przyrody: Wiślicko-Kobyle, Lipówka, Gaj, Wisła pod Zawichostem,
- 5 obszarów chronionego krajobrazu (dalej jako: OChK): Koszycki OChK, OChK Doliny Wisły, Nadnidziański OChK, Solecko-Pacanowski OChK, Włoszczowsko-Jędrzejowski OChK,
- w otulinie Nadnidziańskiego Parku Krajobrazowego,
- Zespołach przyrodniczo-krajobrazowych: W widłach Wisły i Raby oraz Lasy Zwierzyniec i Jasień.

Dodatkowo, planowany polder przepływowy *Koszyce-Szczurowa* (Wariant OP II i OP III) częściowo pokrywa się z granicą projektowanego rezerwatu przyrody Skarpy w Morsku.

PLB120002 Puszcza Niepołomska

W granicach obszaru Natura 2000 Puszcza Niepołomska ma być zrealizowane działanie z zakresu zielonej hydrotechniki (retencja bagien i mokradł). Na str. 35 prognozy stwierdzono, że „*obszary predysponowane do realizacji tego typu działań retencyjnych powinny charakteryzować się określonym typem pokrycia terenu, najlepiej roślinnością, dla której predysponowane jest bytowanie w środowisku silnie uwodnionym*”. Wskazanie lokalizacji tych działań w obszarze Puszczy Niepołomickiej należy zatem uznać za bezzasadne. Opisane prace, polegające na zmianie stosunków wodnych i nawodnieniu terenu, mogą doprowadzić do niekorzystnych zmian w strukturze i funkcjonowaniu siedliska 9170 - grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny, które jest siedliskiem żyznym, ale stanowczo nie zalicza się do siedlisk silnie uwodnionych. Jest to siedlisko kluczowe dla zachowania populacji muchołówki białoszyjej *Ficedula albicollis*, stanowiącej przedmiot ochrony obszaru, wymieniony w zarządzeniu Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska z 8 sierpnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 *Puszcza Niepołomska PLB120002* (Dz. Urz. Woj. Małop. z 2014 r., poz. 4390). Dodatkowo w Programie, w obszarze Puszczy Niepołomickiej zaproponowano powstanie jednego z polderów przeciwpowodziowych – *Puszcza Niepołomska* (wariant OP I), ingerującego w ok. 2% powierzchni obszaru Natura 2000. Rozwiązania wpływające na podniesienie poziomu wód gruntowych mogą być rozwiązaniami nieadekwatnymi dla potrzeb dominującego na tym terenie siedliska 9170. Mogą powodować jego zniszczenie i przekształcenie w kierunku siedlisk bardziej wilgotnych, jednocześnie mniej preferowanych przez muchołówkę białoszyją. Ptak ten związany jest z występowaniem starych lasów liściastych, przede wszystkim grądów i buczyn. Puszcza Niepołomska jest jedną z kluczowych w Polsce ostoj tego gatunku, a utrzymanie aktualnego stanu jego ochrony jest jednym z celów działań ochronnych dla przedmiotowego obszaru chronionego. W przypadku realizacji tych działań może dojść do znaczącego negatywnego oddziaływania na przedmiot ochrony tego obszaru.

PLH120066 Dębówka nad rzeką Uszewką

W obszarze Natura 2000 PLH120066 Dębówka nad rzeką Uszewką planowane jest utworzenie polderu przepływowego *Koszyce-Szczurowa* (wariant OP II i OP III). Obszar polderu ingeruje w ok. 11% powierzchni wskazanego obszaru chronionego, przez co, w przypadku jego realizacji może dojść do znaczącego negatywnego oddziaływania na przedmioty ochrony obszaru: 6410 - zmiennowilgotne łąki trzęślicowe *Molinion* i 6440 - łąki selernicowe *Cnidion dubii* oraz gatunki fauny: modraszek nausitous *Phengaris nausithous*, modraszek telejus *Phengaris teleius*, czerwonończyk nieparek *Lycaena dispar*, ustanowione na mocy rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z 20 maja 2022 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk *Dębówka nad rzeką Uszewką (PLH120066)* (Dz. U. z 2022 r., poz. 1326). W prognozie niewłaściwie przeanalizowano zakres przewidywanych oddziaływań,

wskazując, że ingerencja w wymienione siedliska i gatunki może wystąpić przede wszystkim na etapie prac budowlanych, związanych m.in. z planowaną rozbiórką starych i budową nowych wałów, lokalizacją zapleczy budowy, dróg i placów technologicznych. Dodatkowo konstrukcja polderu zakłada powstanie dodatkowych elementów o nieznanym na etapie sporządzania Programu lokalizacji i parametrach np.: urządzenia kontrolno-pomiarowe, drogi techniczne, budynek zaplecza obsługi technicznej dla stałego personelu obsługi polderu, ciąg pieszo-rowerowy na koronie zapory, ścieżki edukacyjne i rowerowe w czaszy polderu. W związku z tym, rzeczywista skala negatywnego oddziaływania tego projektu na przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 PLH120066 Dębówka nad rzeką Uszewką może ulec zwiększeniu. W przypadku funkcjonowania polderu, szczególnie istotne będzie zachowanie występującego na tym obszarze siedliska 6410, którego powierzchnia według danych ze standardowego formularza danych (dalej jako: sdf) dla obszaru PLH120066 Dębówka nad rzeką Uszewką stanowi ok. 1,3% zasobów europejskich chronionych w sieci Natura 2000. W przypadku zmiany w sposobie użytkowania gruntów lub rezygnacji z gospodarowania rolniczego na terenie realizacji polderu, może dojść do zakłócenia składu gatunkowego roślin, w konsekwencji przekształcenia łąk w inne typy zbiorowisk i ekspansji roślinności z gatunków o charakterze inwazyjnym. Pogorszenie stanu lub zanik omawianego siedliska może nastąpić również w skutek stagnacji wody w obrębie jego płatów znajdujących się w polderze. Zmiany w siedlisku 6410 stanowią ponadto zagrożenie dla zachowania populacji czerwocyka nieparka. Występowanie tego gatunku motyla jest zależne od obecności płatów łąk, w tym przypadku siedliska przyrodniczego: zmiennowilgotne łąki trzęślicowe. Dodatkowo należy zauważyć, że budowa polderu będzie wymagała uregulowania koryta rzeki Uszwicy. Działania te mogą negatywnie wpłynąć na stosunki wodne w omawianym obszarze, a w konsekwencji na zachowanie wspomnianych powyżej siedlisk łąkowych.

PLH120008 Koło Grobli i rezerwat przyrody Wiślisko Kobyle

W granicach obszaru Natura 2000 Koło Grobli oraz rezerwatu Wiślisko Kobyle przewidziano budowę polderu przeciwpowodziowego *Puszcza Niepołomicka* (wariant OP I). Lokalizacja polderu ingeruje w ok. 46% powierzchni obszaru Natura 2000 oraz w całości pokrywa się z terenem ww. rezerwatu przyrody. W wyniku jego realizacji może dojść do znaczącego negatywnego oddziaływania na przedmioty ochrony obszaru Natura 2000: 9170 - grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny *Galio-Carpinetum* i *Tilio Carpinetum*, pachnica dębowa *Osmoderma eremita*, kozioróg dębosz *Cerambyx cerdo*, wymienione w rozporządzeniu Ministra Klimatu i Środowiska z 28 grudnia 2022 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Koło Grobli (PLH120008) (Dz. U. z 2023 r., poz. 117). W prognozie dokonano niewłaściwej analizy oddziaływań, pomijając wpływ realizacji polderu na pachnicę dębową i kozioroga dębosza. Analogicznie jak w PLB120002 Puszcza Niepołomicka, rozwiązania wpływające na podniesienie poziomu wód gruntowych mogą być rozwiązaniami nieadekwatnymi dla potrzeb dominującego na tym terenie siedliska 9170 - grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny, powodującymi jego przekształcenie w kierunku siedlisk bardziej wilgotnych. Zmiana w strukturze i funkcjonowaniu siedliska 9170, które jest istotne dla utrzymania populacji pachnicy dębowej i kozioroga dębosza, może doprowadzić do znaczącego negatywnego wpływu na te gatunki owadów. Budowa polderu może dodatkowo łamać zakaz obowiązujący w rezerwacie przyrody Wiślisko Kobyle dotyczący zmiany stosunków wodnych oraz powodować zmiany w biotopie położonego na terenie rezerwatu starorzecza, czego nie uwzględniono w prognozie.

PLH060045 Przełom Wisły w Małopolsce

W obszarze Natura 2000 PLH060045 Przełom Wisły w Małopolsce przewidziano budowę polderu *Janiszów* (wariant OP I). Według informacji przedstawionej na str. 129 prognozy, udział powierzchni obszarów objętych ochroną w obrębie planowanego działania wynosi ok. 4%. Z analizy załącznika graficznego nr 7 tj. *Lokalizacja polderów względem obszarów chronionych* wynika, że ok. 90% powierzchni wskazanego polderu znajduje się w granicach omawianego obszaru Natura 2000. Taka lokalizacja polderu może wywołać negatywne oddziaływanie na zidentyfikowane w granicach tego polderu siedliska przyrodnicze, tj.: 6440 - łąki selernicowe, 6510 - niżowe i górskie świeże łąki *Arrhenatherion elatioris*, 3150 - starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion* (str. 116 prognozy, rys. 40 tj. *Lokalizacja siedlisk przyrodniczych w obrębie i najbliższym otoczeniu polderu Janiszów*). Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z 2 września 2022 w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk *Przełom Wisły w Małopolsce (PLH060045)* (Dz. U. z 2022 r. poz. 2159) wskazane siedliska przyrodnicze są przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 Przełom Wisły w Małopolsce. Należy zauważyć, że zmiana stosunków wodnych związana ze wzrostem poziomu wody i długotrwałymi podtopieniami jest jednym z zagrożeń zidentyfikowanych dla siedliska 6440 i 6510 w planie zadań ochronnych (dalej: pzo) dla obszaru Natura 2000 PLH060045 Przełom Wisły w Małopolsce (Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie, Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach z 31 marca 2015 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 *Przełom Wisły w Małopolsce PLH060045* (Dz. Urz. Woj. Maz. z 2015 r., poz. 4331).

PLH180049 Tarnobrzaska Dolina Wisły

W granicach obszaru Natura 2000 PLH180049 Tarnobrzaska Dolina Wisły wskazano realizację działania związanego z wycinką drzew w międzywalu, przy czym nie jest jasne, do którego wariantu projektowego działanie to jest zaliczane. Na str. 40 prognozy wskazano, że: „(...) zakres wycinki przyczyniłby się do nieznacznej poprawy przepustowości w międzywale rzeki Wisły”. Kwestia wycinki drzew i krzewów planowanej na etapie realizacji polderów została przedstawiona ogólnie, nie oszacowano jej skali. Należy jednak spodziewać się, że możliwe do wystąpienia skutki negatywnego oddziaływania będą większe niż oczekiwana poprawa przepustowości Wisły. Zgodnie ze stanowiskiem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie (pismo z 15 grudnia 2023 roku, znak: WPN.6323.73.2023.AC.2), będącym jednym z załączników do prognozy, wycinka drzew i krzewów wzdłuż cieków wodnych, prowadzona w ramach zabezpieczenia przeciwpowodziowego, może skutkować poważnym ograniczeniem bazy żerowej bobra europejskiego *Castor fiber*, który jest przedmiotem ochrony tego obszaru (analizę oddziaływania na ten gatunek pominięto w prognozie). W wyniku planowanej wycinki może dojść do ingerencji w cele ochrony określone w pzo omawianego obszaru Natura 2000 ustanowionego na mocy Zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach z 11 stycznia 2024 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 *Tarnobrzaska Dolina Wisły PLH180049* (Dz. Urz. Woj. Podka. z 2024 r. poz. 328). Prace wycinkowe mogą prowadzić również do oddziaływania pośredniego, którego nie uwzględniono w prognozie, przyczyniającego się do zmian w naturalnej retencji tego terenu i wpływu na sąsiednie ekosystemy. Wzrost przepustowości może skracać okresy stagnacji wody na siedliskach tego wymagających, np. wpływać na zadrzewienia występujące na tym odcinku Wisły, tworzone przez łągi nadrzeczne, w tym przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 Tarnobrzaska Dolina Wisły – *91E0 - łągi wierzbowe,

topolowe, olszowe i jesionowe *Salicetum albae*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae* – siedliska odpowiadające za naturalną retencję wody. Zatem planowana wycinka jest sprzeczna z pośrednim celem Programu jakim jest przeciwdziałanie skutkom suszy, jak i z założeniem działania pilotażowego związanego z zalesieniami i regeneracją lasów łęgowych. Ponadto strefa objęta planowanymi zabiegami zlokalizowana jest wzdłuż brzegów koryta, co z przyrodniczego punktu widzenia jest niekorzystne, ponieważ obejmuje długie, nieprzerwane odcinki oraz znaczną powierzchnię zadrzewień. Planowane zabiegi ingerować będą w środowisko występowania gatunków chronionych związanych z nadrzecznymi lasami, prowadząc łącznie do znaczącego negatywnego oddziaływania na PLH180049 Tarnobrzaska Dolina Wisły.

Dodatkowo, część z proponowanych polderów, w obrębie miejscowości: Krzemienica, Zawierbie, Wielowieś (poldery w wariantach OP I), Przykop (warianty OP I i OP III) znajduje się w bliskim położeniu obszaru Natura 2000 Tarnobrzaska Dolina Wisły (9-14 m). Takie położenie projektowanych polderów względem obszaru chronionego może doprowadzić do ingerencji w ten obszar, przy czym skutki te mogą być większe niż określono to w prognozie tj. może dojść do ingerencji w siedliska przyrodnicze. W przypadku planowanych prac związanych z realizacją stałych elementów polderów polegających m.in. na modernizacji wałów wiślanych, istnieje ryzyko bezpośredniego niszczenia chronionych siedlisk stanowiących przedmiot ochrony omawianego obszaru Natura 2000, takich jak: 3150 - starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami, 6440 - łąki selernicowe, 6510 - niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie, 91E0 - łąki wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe, olsy źródłiskowe oraz stanowisk chronionych gatunków. Podczas prac budowlanych w obrębie projektowanego polderu *Przykop 2* (wariant OP I) i *Przykop* (wariant OP III), może dojść do negatywnego oddziaływania na siedlisko przyrodnicze: 3150 - starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne. Przy czym w treści prognozy jedynie wskazano możliwość ingerencji w omawiane siedlisko, jednocześnie podając jako przykład działania minimalizującego negatywne oddziaływanie „*ewentualne przesadzenie roślin na nowe siedliska zastępcze*”. Dodatkowo, zagospodarowanie wskazanych w Programie powierzchni omawianymi polderami przeciwpowodziowymi może skutkować zmianami w składzie znajdującej się tam roślinności. Obecne, rolnicze użytkowanie terenu, z racji tego – wykonywanie prac polowych, pomimo wprowadzania gatunków uprawnych, skutkuje możliwością kontroli ekspansji roślinności z gatunków o charakterze inwazyjnym, m.in. nawłoci późnej *Solidago gigantea*, czy szczawiu omszonego *Rumex confertus*. Możliwe wyłączenie z gospodarowania rolniczego wskazanych terenów może doprowadzić do potencjalnego, negatywnego wpływu, w szczególności poprzez negatywne oddziaływanie na część przedmiotów ochrony PLH180049 Tarnobrzaska Dolina Wisły w postaci następujących siedlisk przyrodniczych: 6510 - niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie, 6440 - łąki selernicowe, dla których wśród istniejących zagrożeń wymienia się m.in.: „*Na powierzchniach wyłączonych z gospodarowania dochodzi do ustępowania gatunków związanych z danym siedliskiem na rzecz ekspansywnych gatunków charakteryzujących kolejne etapy sukcesji oraz gatunków krzewów*”. Niemniej należy uznać, że projektowane poldery mogą przyczynić się do zwiększenia terenu zalewowego Wisły, konsekwencją czego może być korzystny wpływ na siedliska wymagające okresowych zalewów. Jednocześnie istnieje ryzyko wystąpienia zagrożenia dla gatunków motyli: czerwoczyka nieparka i modraszka nausitous oraz stanowisk kumaka nizinnego *Bombina bombina*. Przy czym dla wspomnianych gatunków motyli wśród istniejących zagrożeń w pzo wymienia się: okresowe zalewanie, które „*może powodować zwiększoną śmiertelność zimujących larw i nie sprzyja występowaniu gatunków mrówek, niezbędnych do rozwoju motyla*”.

PLH180020 Dolina Dolnego Sanu

W bliskiej odległości od granicy obszaru Natura 2000 Dolina Dolnego Sanu (ok. 5 m) ma znajdować się projektowany polder przeciwpowodziowy *Chwałowice 1* (wariant OP I). W prognozie wskazano wyłącznie fakt bliskiego położenia omawianego obszaru względem polderu, pomijając zupełnie analizę możliwych do wystąpienia oddziaływań. Takie położenie polderu względem obszaru chronionego może doprowadzić do ingerencji w cele ochrony określone w pzo tego obszaru Natura 2000 ustanowionego na mocy Zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie z 19 marca 2024 r. w sprawie *ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnego Sanu PLH180020* (Dz. Urz. Woj. Podk. 2024 poz. 1611). Realizacja stałych elementów polderu polegających m.in. na modernizacji wałów wiślanych, czy budowie wlotów i wylotów z terenu polderu, może doprowadzić do ryzyka bezpośredniego niszczenia siedliska przyrodniczego chronionego w omawianym obszarze Natura 2000 i przylegającego do terenu planowanego polderu tj. 91E0 - łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe. Ponadto prace budowlane mogą wywołać negatywne oddziaływania na faunę będącą przedmiotem ochrony w PLH180020 Dolina Dolnego Sanu. Wpływ ten można przewidywać w stosunku do modraszka telejus i modraszka nausitous, co sugeruje zidentyfikowane w pzo zagrożenie dla populacji tych gatunków, tj. „*spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych*”. Ponadto w przypadku rezygnacji z gospodarowania rolniczego na terenie projektowanego polderu może dojść do zakłócenia składu gatunkowego roślin i ekspansji roślinności o charakterze inwazyjnym. Będzie się to wiązać z negatywnym oddziaływaniem na zlokalizowane i podane w Programie stanowiska czerwoczyka nieparka. Wśród zagrożeń dla tego gatunku motyla w pzo wymienia się wkraczanie trzcinnika piaskowego *Calamagrostis epigejos* i nawłoci późnej – gatunków zagłuszających rośliny nektarodajne, właściwe dla występowania tego gatunku motyla.

PLH120010 Lipówka i rezerwat przyrody Lipówka

W granicach obszaru Natura 2000 Lipówka oraz pokrywającego się z jego granicami rezerwatu Lipówka przewidziana jest realizacja działań z zakresu zielonej hydrotechniki (retencja bagien i mokradeł). Zakres planowanych działań, opisany na str. 86 Programu, polegający m.in. na „*retencjonowaniu wody poprzez jej spiętrzenie w zagłębieniach terenu za pomocą ziemnych przetamowań i drewnianych zastawek*”, może dać korzystne efekty dla zachowania siedliska 91E0 - łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe, dzięki przewidywanej zmianie warunków hydrologicznych i podniesieniu poziomu wód gruntowych. Działanie to może jednak prowadzić do znaczącego negatywnego oddziaływania na inny przedmiot ochrony omawianego obszaru Natura 2000 – siedlisko przyrodnicze 9170 - grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny, o czym nie wspomniano w prognozie (str. 304-305). Taka zmiana stosunków wodnych, prowadząca do zbytniego nawodnienia terenu, może prowadzić do niekorzystnych zmian w strukturze i funkcjonowaniu siedliska. Zbyt wysoka wilgotność gleby może powodować brak tlenu w strefie korzeniowej, co może utrudniać wzrost roślin charakterystycznych dla łąk. Przy czym charakterystyczna kombinacja florystyczna jest wskaźnikiem kardynalnym, kluczowym dla zachowania i ochrony siedliska przyrodniczego 9170 - grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny. Należy zauważyć, że w Zarządzeniu Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie z 3 kwietnia 2023 roku w sprawie *ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Lipówka PLH120010* (Dz. Urz. Woj. Małop. z 2023 r. poz. 2532), wskazano, że „*siedlisko przyrodnicze 9170 w obszarze Natura 2000 Lipówka jest wzorcowym przykładem typowego wykształcenia tego siedliska*”.

Stan siedliska został zakwalifikowany do kategorii „A” – doskonały, co świadczy o jego szczególnej wartości przyrodniczej na tym obszarze.

PLH260027 Ostoja Gaj i rezerwat przyrody Gaj

W sąsiedztwie granic obszaru Natura 2000 Ostoja Gaj (ok. 3,5 km) oraz pokrywającego się z jego granicami rezerwatu Gaj zaplanowano działanie z zakresu zielonej hydrotechniki – zalesienia. Zastrzeżenia budzi brak analiz dotyczących oddziaływania tego działania na ten obszar chroniony, które powinny zostać przedstawione w prognozie. Niemniej, na podstawie oceny GDOŚ, biorąc pod uwagę położenie obszaru planowanego zalesienia, nie przewiduje się negatywnego oddziaływania na cele i przedmioty ochrony wymienione w Zarządzeniu Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach z 22 września 2022 r. *w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Gaj PLH260027* (Dz. Urz. Woj. Świętokrz. z 2022 r., poz. 3201) oraz na cel ochrony rezerwatu określony w Zarządzeniu Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach z 20 września 2017 r. *w sprawie rezerwatu przyrody Gaj* (Dz. Urz. Woj. Świętokrz. z 2017 r., poz. 2842).

PLB260001 Dolina Nidy

W sąsiedztwie granic obszaru Natura 2000 Dolina Nidy (ok. 1 km) planowane jest działanie z zakresu zielonej hydrotechniki – zalesianie. Zastrzeżenia budzi brak analiz dotyczących oddziaływania na ten obszar chroniony, które powinny zostać przedstawione w prognozie. Na podstawie oceny GDOŚ, biorąc pod uwagę położenie obszaru planowanego zalesienia względem omawianego obszaru chronionego nie przewiduje się bezpośredniego oddziaływania na cele ochrony wskazane w pzo, obowiązującym na mocy Zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach z 24 listopada 2014 r. *zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Nidy PLB260001* (Dz. Urz. Woj. Świętokrz. z 2014 r., poz. 3296). Niemniej działania realizowane w dolinie Wisły, polegające na budowie zapory czołowej (wariant OP II i OP III), pomimo znaczącej odległości od obszaru PLB260001 Dolina Nidy (ok. 14 km) mogą powodować negatywne oddziaływania na przedmioty ochrony tego obszaru. Realizacja jak i eksploatacja zapory czołowej może tworzyć zagrożenie kolizyjne dla migrujących ptaków, wykorzystujących w trakcie sezonowych wędrówek korytarz ekologiczny Dolina Górnej Wisły (KPd-10), czego nie wzięto pod uwagę w prognozie.

PLH260032 Ostoja Sobkowsko-Korytnicka

W sąsiedztwie granic obszaru Natura 2000 Ostoja Sobkowsko-Korytnicka (ok. 1 km) znajduje się obszar planowanego zalesienia w ramach działań z zakresu zielonej hydrotechniki. W wyniku realizacji tego działania nie przewiduje się oddziaływania na cele i przedmioty ochrony wymienione w Zarządzeniu Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach z 28 listopada 2023 r. *w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Sobkowsko-Korytnicka PLH260032* (Dz. Urz. Woj. Świętokrz. z 2023 r. poz. 4497).

Rezerwat przyrody Wisła pod Zawichostem

W bliskim położeniu od granicy rezerwatu przyrody Wisła pod Zawichostem (ok. 70-200 m) przewidziane są poldery przeciwpowodziowe w miejscowości Chwałowice (wariant OP I). Z uwagi na położenie polderów, zastrzeżenie budzi brak analiz dotyczących oddziaływania na ten obszar chroniony. W ocenie GDOŚ, na etapie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko nie da się wykluczyć możliwości negatywnego oddziaływania na cele ochrony tego

obszaru chronionego ustalone na mocy Zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie z 10 listopada 2017 r. w sprawie rezerwatu przyrody *Wisła pod Zawichostem* (Dz. Urz. Woj. Podk. z 2017 r., poz. 3734). W szczególności dotyczy to możliwości wystąpienia pośredniego negatywnego oddziaływania na etapie realizacji prac budowlanych na siedliska ptaków z rzędu siewkowych *Charadriiformes*, charakterystycznych dla doliny Wisły oraz ryzyka bezpośredniego płoszenia ptaków z terenów lęgowych.

Rezerwat przyrody Skarpy w Morsku (projekt)

Zastrzeżenia budzi brak analiz dotyczących oddziaływania na rezerwat przyrody Skarpy w Morsku. Projektowany rezerwat przyrody znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie projektowanego polderu przepływowego *Koszyce-Szczurowa* (wariant OP II i OP III). Rezerwat ten ma zostać powołany w celu ochrony naturalnych skarp wiślanych, cennych siedlisk z punktu widzenia populacji żolty europejskiej *Merops apiaster*. W przypadku realizacji polderu istnieje ryzyko negatywnego oddziaływania na stanowiska lęgowe tych ptaków i możliwości zalania ich nor w okresach napłnienia polderu wodą.

Koszycki OChK

W granicach wskazanego obszaru chronionego planowane są poldery przeciwpowodziowe: *Koszyce*, *Piotrowice* (wariant OP I) i *Koszyce-Szczurowa* (wariant OP II i OP III). W prognozie błędnie przeanalizowano oddziaływanie na wskazany obszar, określając wpływ jako „*niewielki (pomijalny)*”. Jednocześnie zaznaczono, że budowa polderu nie jest sprzeczna z obowiązującymi w obszarze zakazami wynikającymi z uchwały nr XXV/382/20 Sejmiku Województwa Małopolskiego z 28 września 2020 roku w sprawie *Koszyckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu* (Dz. Urz. Woj. Małop. z 2020 r., poz. 6339). W rzeczywistości położenie wymienionych polderów może oddziaływać na ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów. W szczególności dotyczy to zagrożenia dla działań związanych z utrzymywaniem i odtwarzaniem ciągłości i drożności korytarzy ekologicznych oraz zachowania siedlisk wilgotnych. Ze względu na specyfikację założenia budowy, największe negatywne oddziaływanie będzie dotyczyć polderu przepływowego *Koszyce-Szczurowa*. Realizacja planowanego polderu zakłada budowę zapory czołowej i konserwację rzeki na odcinku czaszy polderu. Należy zaznaczyć, że wskazane prace mogą powodować zniszczenia i późniejsze utrudnienia w naturalnym wykształcaniu się ekotonu wodno-lądowego. Budowa polderu wymaga dodatkowo konieczności realizacji inwestycji towarzyszących, nieokreślonych na etapie Programu i nieuwzględnionych w prognozie, wynikających m.in. z przebudowy dróg.

Nadnidziański OChK i otulina Nadnidziańskiego Parku Krajobrazowego

W granicach wskazanego OChK oraz w otulinie parku zaproponowano lokalizację polderu przeciwpowodziowego *Nowy Korczyn* (wariant OP I). W prognozie błędnie przeanalizowano oddziaływanie na wskazane obszary, określając zasięg i skalę oddziaływań jako nieistotną. W rzeczywistości, położenie polderu może oddziaływać na ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów, wprowadzone na mocy uchwały nr XLIX/882/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z 13 listopada 2014 roku w sprawie *Nadnidziańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu* (Dz. Urz. Woj. Świętokrz. z 2014 r., poz. 3156) oraz uchwały XLIX/874/14 z 13 listopada 2014 roku w sprawie *utworzenia Nadnidziańskiego Parku Krajobrazowego* (Dz. Urz. Woj. Świętokrz. z 2014 r., poz. 3148). W szczególności dotyczy to zagrożenia dla działań związanych z zachowaniem naturalnych fragmentów obszarów wodnych i wodno-błotnych, jako celów ochrony wskazanych obszarów.

OChK Doliny Wisły

W granicach wskazanego obszaru chronionego planowane są poldery przeciwpowodziowe: *Borusowa, Nowopole* (wariant OP I) i *Koszyce-Szczurowa* (wariant OP II i OP III). Położenie wymienionych polderów może wpływać na ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów, wprowadzone na mocy uchwały nr XVIII/295/12 Sejmiku Województwa Małopolskiego z 27 lutego 2012 r. w sprawie *Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Wisły* (Dz. Urz. Woj. Małop. z 2012 r., poz. 1190), co zostało niewłaściwie przeanalizowane w prognozie. W szczególności dotyczy to zagrożenia dla działań związanych z zachowaniem i odtwarzaniem korytarzy ekologicznych związanych z ekosystemami nieleśnymi. Analogicznie jak w przypadku Koszyckiego OChK, największe negatywne oddziaływania będą dotyczyć polderu przepływowego *Koszyce-Szczurowa*. Istotna z punktu położenia zapory czołowej omawianego polderu oraz zajęcia terenu przez obiekty jej towarzyszące jest analiza skali oddziaływania projektu na krajobraz naturalny, która została opisana w prognozie w sposób niekompletny. Budowa polderu będzie miała wpływ na zachowanie trwałości krajobrazu obszaru, ingerując w naturalną obudowę biologiczną oraz procesy utrzymania i tworzenia stref buforowych wzdłuż Wisły.

Włoszczowsko-Jędrzejowski OChK

W granicach Włoszczowsko-Jędrzejowskiego OChK przewidziany jest obszar zalesienia w ramach działań z zakresu zielonej hydrotechniki. Jak słusznie zauważono w prognozie, działanie to wpisuje się w zakres czynnej ochrony ekosystemów wynikającej z uchwały nr XXXV/619/13 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z 23 września 2013 r. dotyczącej wyznaczenia *Włoszczowsko-Jędrzejowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu* (Dz. Urz. Woj. Świętokrz. z 2013 r., poz. 3311). Dotyczy to w szczególności następujących działań: „utrzymanie ciągłości i trwałości ekosystemów leśnych; zachowanie i ewentualne odtwarzanie lokalnych i regionalnych korytarzy ekologicznych”.

Solecko-Pacanowski OChK

W granicach wskazanego obszaru chronionego zaplanowano lokalizację jednego z działań pilotażowych w zakresie zielonej hydrotechniki – retencję rolniczą na gruntach zmeliorowanych. Analiza zakresu czynnej ochrony i zakazów wyznaczonych na tym obszarze, zawarta w uchwale nr XXXV/621/13 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z 23 września 2013 roku dotycząca wyznaczenia *Solecko-Pacanowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu* (Dz. Urz. Woj. Świętokrz. z 2013 r., poz. 3313), wykazała możliwość pozytywnego wpływu wynikającego z realizacji planowanych działań. Zabiegi opisane w prognozie, mające na celu przekształcenie skanalizowanej rzeki w rzekę meandrującą, przyczynią się nie tylko do zwiększenia zdolności retencyjnych rzeki oraz zmniejszenia ryzyka powodziowego, ale także mogą sprzyjać wzrostowi bioróżnorodności poprzez przywrócenie potencjału przyrodniczego doliny, co zostało słusznie opisane na str. 303-304 prognozy.

Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe W widłach Wisły i Raby oraz Lasy Zwierzyniec i Jasień

Zespół przyrodniczo-krajobrazowy W widłach Wisły i Raby znajduje się w sąsiedztwie projektowanych polderów: *Wawrzeńczyce* i *Puszcza Niepołomska* (wariant OP I), *Koszyce-Szczurowa* (wariant OP II i OP III). Z uwagi na lokalizację polderów, w przypadku ich powstania może dojść do zmian w naturalnej retencji tego terenu i pośrednich skutków ubocznych w sąsiednich ekosystemach, czego nie przeanalizowano w wystarczający sposób w prognozie. W szczególności dotyczy to zmiany stosunków wodnych w ekosystemach znajdujących się

w bezpośrednim sąsiedztwie Wisły (polder *Wawrzeńczyce* i *Puszcza Niepołomska*). Powstanie polderu przepływowego *Koszyce-Szczurowa*, z uwagi na szeroki zakres planowanych prac, może oddziaływać na zachowanie naturalnego, swoistego krajobrazu tego terenu, będącego miejscem połączenia dwóch dolin rzecznych: Raby i Wisły, chronionego na mocy uchwały nr III/13/14 Rady Gminy w Drwinii z 30 grudnia 2014 roku w sprawie *ustanowienia na obszarze Gminy Drwinia zespołu przyrodniczo-krajobrazowego pod nazwą "W widłach Wisły i Raby"* (Dz. Urz. Woj. Małop. z 2015 r., poz. 265).

Dodatkowo, projektowany polder *Wielowieś* (wariant OP I) znajduje się w bliskim sąsiedztwie (ok. 500 m) od zespołu przyrodniczo-krajobrazowego *Lasy Zwierzyniec i Jasień*, fakt ten został zupełnie pominięty w prognozie. Niemniej, biorąc pod uwagę położenie polderu, w ocenie GDOŚ nie przewiduje się możliwości wystąpienia negatywnego oddziaływania w wyniku budowy i funkcjonowania wskazanego polderu na cele i zakres ochrony czynnej, opisane w uchwale nr LII/538/2021 Rady Miasta Tarnobrzega z 24 listopada 2021 roku w sprawie *utworzenia zespołu przyrodniczo-krajobrazowego "Zwierzyniec i Jasień"* (Dz. Urz. Woj. Podk. z 2021 r., poz. 4388).

Korytarze ekologiczne

Zaplanowane w Programie działania mogą zakłócać funkcjonowanie powiązań następujących korytarzy ekologicznych: Dolina Górnej Wisły (KPd-10), Puszcza Niepołomska (KPd-12B), Dolina Nidy (KPdC-8B), Dolina Dolnego Dunajca (KPd-11B), Dolina Dolnej Wisłoki (KPd-5C), Puszcza Sandomierska – Dolina Wisły (KPd-7B), Puszcza Sandomierska – Lasy Janowskie (GKPd-7A), Lasy Janowskie (GKPdC-1B), Małopolski Przełom Wisły (GKPdC-4A). Zakres omawianego oddziaływania może być zatem znacznie szerszy niż przedstawiono w prognozie, ponieważ skutki zauważalne w ekosystemach mogą nie wynikać z bezpośredniej kolizji działań Programu z obszarem korytarza. Dalszego, dokładniejszego zbadania wymagają również lokalne szlaki migracyjne, ograniczone często do obecności mniejszych cieków wodnych.

Do bezpośredniej kolizji z trasami migracji organizmów wodnych i lądowych może dochodzić przede wszystkim z uwagi na charakter lokalizacji polderów tzn. w dolinie dużej rzeki jaką jest Wisła. Planowane do realizacji poldery przewidziane w ramach wariantu OP I w okresie poza wezbraniami powodziowymi mają ograniczoną możliwość generowania negatywnych oddziaływań na korytarze ekologiczne, zaś w przypadku wystąpienia fali powodziowej oddziaływania te będą odwracalne. Natomiast największe ryzyko wystąpienia znaczącego negatywnego oddziaływania na korytarze ekologiczne wystąpi w sytuacji realizacji polderu przepływowego *Koszyce-Szczurowa* (wariant OP II i OP III), wskazanego jako rekomendowany wariant realizacyjny Programu. Budowa polderu przepływowego *Koszyce-Szczurowa* zakłada przegrodzenie znacznej szerokości korytarza ekologicznego o randze krajowej – Dolina Górnej Wisły (KPd-10). Rozwiązanie to przyczyni się do zakłóceń migracji dla wielu grup organizmów, zarówno lądowych jak i wodnych. Wynika to ze złożoności założeń realizacyjnych tego polderu. Zakłada on powstanie zapory czołowej wraz z całą towarzyszącą mu infrastrukturą np. w postaci budowy dróg dojazdowych, czy budynku gospodarczego. Dojdzie przez to do znaczącej ingerencji w ekosystemy związane z doliną Wisły, w tym do stałego przecięcia wskazanego szlaku migracyjnego na szerokości co najmniej 1 km (długość zapory wraz z wałami bocznymi). Infrastruktura towarzysząca zaporze, poprzez zagospodarowanie jej przez ścieżki rowerowe i edukacyjne może powodować wzrost presji ze strony człowieka. Dotyczy to pogorszenia ciągłości migracji ssaków m.in. łosia *Alces alces*. Teren prac budowlanych może tworzyć dla zwierząt realne, trudne do pokonania przeszkody,

a planowana wycinka drzew i krzewów pogłębiać tzw. efekt bariery, rozpoczynający się na etapie realizacji prac i utrzymujący się przez cały czas funkcjonowania przedsięwzięcia. Szczególnym zagrożeniem dla drożności korytarza ekologicznego będą prace związane z przełożeniem koryt: Wisły i Uszwicy. Działanie to uniemożliwi w czasie poszczególnych etapów prac swobodną migrację ichtiofauny w górę i w dół rzeki. Przy czym efekt ten może zostać pogłębiony poprzez pogorszenie parametrów wody, wynikające z możliwości wprowadzenia do rzek zawieszin w czasie prac hydrotechnicznych (na skutek wzruszenia osadów dennych), czego konsekwencją może być nawet wzrost śmiertelności ryb. Planowany polder *Koszyce-Szczurowa* znajduje się w obszarze przeznaczonym do ochrony gatunków ryb, w szczególności o znaczeniu gospodarczym, np. troci wędrownej *Salmo trutta m. trutta*. Pogorszenie drożności cieków dla migracji wskazanego gatunku może spowodować ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych przez poszczególne JCWP znajdujące się na tym obszarze. Dodatkowo, zmiana przebiegu i ukształtowania koryt rzecznych może być potencjalnym zagrożeniem dla migracji chronionych gatunków ryb, np. różanki *Rhodeus sericeus amarus*, bolenia pospolitego *Aspius aspius* i kielba białopłetwego *Romanogobio albiginnatus*, przedmiotów ochrony obszarów Natura 2000: PLH180049 Tarnobrzaska Dolina Wisły i PLH060045 Przełom Wisły w Małopolsce. Ponadto planowane działania mogą oddziaływać na ekosystemy dopływów Wisły np. Dunajca i Nidy, poprzez negatywne oddziaływanie na migrującą faunę (ryby i ptaki) w PLH120085 Dolny Dunajec i PLB260001 Dolina Nidy. W przypadku ptaków oddziaływania te mogą utrzymywać się przez etap funkcjonowania polderu *Koszyce-Szczurowa*. Konstrukcja zapory czołowej może stanowić obiekt zniechęcający ptaki do wykorzystywania tej przestrzeni rzeki podczas migracji, dodatkowo może stanowić realne zagrożenie kolizyjne. Realizacja polderu przepływowego może łamać również opisane wcześniej ustalenia czynnej ochrony Koszyckiego OChK, dotyczące utrzymywania i odtwarzania ciągłości oraz drożności korytarzy ekologicznych w jego przestrzeni.

Podsumowując, działania planowane w ramach polderu przepływowego *Koszyce-Szczurowa* mogą spowodować znaczące negatywne oddziaływanie na korytarz ekologiczny Dolina Górnej Wisły (KPd-10). W celu minimalizacji możliwych negatywnych oddziaływań kluczowe będzie m.in. dostosowanie korpusu zapory do migracji zwierząt lądowych i wodno-lądowych. Pośród rekomendowanych zmian można m.in. wskazać:

- dostosowanie obustronnego nachylenia skarp w proporcji nie większej niż 1:3;
- dostosowanie przepustów na wałach bocznych do funkcji przejść dla zwierząt zespolonych z ciekim wodnym (Uszwica);
- wykluczenie możliwości powstania trwałej bariery dla zwierząt wynikającej z funkcjonowania infrastruktury towarzyszącej w postaci dróg dojazdowych, czy ścieżek rowerowych;
- zahumusowanie skarp i obsianie ich mieszankami traw rodzimych gatunków.

Ochrona siedlisk i gatunków

Zastrzeżenia wzbudzają określenia dotyczące występowania siedlisk i gatunków wymienione w tabeli nr 21 i 22 prognozy. Użyte tam stwierdzenia: „*nie występuje/występuje w obrębie polderu*” są zbyt ogólne i mogą być pochopte. Rozstrzygnięcia dotyczące występowania siedlisk i gatunków będą możliwe w sytuacji przeprowadzenia inwentaryzacji przyrodniczej, przygotowania raportu oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko i wynikających z niego analiz.

2. Poldery i ich zagospodarowanie

W związku z brakiem pełnej definicji „polderu przeciwpowodziowego” i problemami wynikającymi z funkcjonowaniem tego typu obiektów, rekomenduje się umieszczenie w treści prognozy jego definicji. Przede wszystkim, należy doprecyzować, czy pod pojęciem polderu znajduje się formalna definicja polderu przeciwpowodziowego zawarta w ustawie z 20 lipca 2017 r. *Prawo wodne* (Dz. U. z 2024 poz. 1087 ze zm.), zgodnie z którą polder stanowi: „*budowlę przeciwpowodziową, będącą urządzeniem wodnym odgrodzonym od koryta rzeki, mogącą okresowo przetrzymywać nadmiar wód powodziowych, zalewaną, a następnie odwadnianą przy pomocy urządzeń wlotowych i upustowych, samoczynnie lub w sposób kontrolowany*”. Wskazana definicja polderu nawiązuje do struktury i eksploatacji wyłącznie w kontekście zarządzania ryzykiem powodziowym. Nie uwzględnia natomiast funkcji związanej np. z użytkowaniem rolniczym poza okresem wezbrań. W treści Programu polder Koszyce-Szczurowa określono obiektem suchym, zalewanym w przypadku powodzi (str. 54). W założeniu, taka specyfikacja dotyczy wszystkich polderów zaprezentowanych w Programie. Co należy uznać za działanie rekomendowane w przypadku budowy obiektów retencyjnych, wynikające przede wszystkim z potencjalnego ich wpływu na środowisko przyrodnicze. Budowa polderów (suchych zbiorników) w dolinach rzecznych umożliwia odtwarzanie naturalnego obszaru zalewowego i retencję nadmiaru wód. Z drugiej strony, zawsze kluczowe przy realizacji tego typu inwestycji jest określenie jej potencjalnego oddziaływania na istniejące obszary chronione i wpływu na aktualne na danym terenie warunki hydrologiczne.

Za stosowne należy uznać określenie możliwości wielokierunkowego wykorzystania projektowanych polderów przeciwpowodziowych. Rekomendowanym rozwiązaniem jest wykorzystanie terenów czaszy polderów pod ekstensywną działalność rolniczą. Wynika to przede wszystkim z możliwości zapewnienia zachowania charakterystycznych dla doliny Wisły, cennych przyrodniczo siedlisk łąkowych, których obecność potwierdzano już na wstępnym etapie prac nad Programem. Podany w Programie przykład wykorzystania obszaru polderu Koszyce-Szczurowa jako kopalni kruszywa (str. 58), może być nietrafiony ze względu na możliwe skutki oddziaływania na środowisko takiego rozwiązania: zmianę krajobrazu i możliwość degradacji siedlisk oraz zmiany hydrologiczne.

3. Działania z zakresu zielonej hydrotechniki

W Programie wskazano, że „*rozwiązania stanowią inicjalny pakiet działań ze wskazaną lokalizacją i ogólnym zakresem prac, który wymaga opracowania odpowiedniej dokumentacji technicznej w ramach kolejnych etapów realizacji Projektu*” – nie wiadomo czy przez dokumentację techniczną należy rozumieć również dedykowany tym działaniom dokument strategiczny, a jeżeli tak, to kiedy zostanie opracowany oraz czy będzie dla niego przeprowadzona strategiczna ocena oddziaływania na środowisko. Jeżeli taki dokument nie powstanie, strategiczna ocena oddziaływania na środowisko dla Programu może być jedyną szansą oceny tych działań na poziomie strategicznym. Wobec tego, działania z zakresu zielonej hydrotechniki (zarówno typy działania oraz projekty pilotażowe w wybranych lokalizacjach) powinny zostać ocenione w prognozie w sposób wyczerpujący i adekwatny do poziomu szczegółowości projektu Programu, nie zaś wstępny (rozdział 13.11. prognozy „*Wstępna analiza działań za zakresu zielonej hydrotechniki*”). Analizy zawarte w tym rozdziale są przedstawione pobieżnie, brak konkretnych wniosków z oceny oddziaływania na poszczególne elementy środowiska, zwłaszcza na potencjalnie występujące gatunki chronione. Np. w przypadku odtwarzania starorzeczy na str. 301 prognozy przedstawiono

informację „Obszar starorzecza nadal z pewnością pełni funkcje przyrodnicze jako miejsce występowania objętych ochroną gatunków zwierząt. W tej grupie będą przede wszystkim gatunki płazów tj.: żaba zielona *Rana esculenta complex* oraz kumak nizinny *Bombina bombina*, a także rzekotka drzewna *Hyla arborea*”. W prognozie jedynie sygnalizowana jest możliwość wystąpienia oddziaływań negatywnych „Odtworzenie stanu starorzecza związane będzie z koniecznością usunięcia z jego części drzew i krzewów, co może mieć negatywny wpływ na lokalnie występujące gatunki ptaków”. Analizy w stosunku do działań z zakresu zielonej hydrotechniki należy poszerzyć, uzupełnić, wnioski przedstawić w sposób przejrzysty; w stosunku do możliwych oddziaływań negatywnych przedstawić rozwiązania zapobiegające, ograniczające lub kompensacyjne; zaproponować działania monitoringowe.

Odnosnie odtwarzania starorzeczy przedstawiono kilka możliwych sposobów realizacji tego działania (str. 33 prognozy), ale brak oceny tych sposobów w prognozie, ani rekomendacji, który z nich stanowi najlepszy wybór. Należy zauważyć, że działania realizowane w celu poprawienia retencji starorzecza, na skutek prac ingerujących w dno zbiornika lub w jego linię brzegową (regulacja brzegów) mogą okazać się rozwiązaniem niekorzystnym z punktu widzenia zachowania jego naturalnego charakteru.

Odnosnie zalesiania nie wskazano jakie gatunki drzew zostaną wykorzystane. W prognozie powinny zostać przedstawione zalecenia w tym zakresie.

Jako że kolejne lokalizacje dla działań z zakresu zielonej hydrotechniki nie są jeszcze wybrane, w Programie oraz w prognozie należy zawrzeć rekomendacje co do kryteriów wyboru tych lokalizacji. Przykładowym kryterium powinna być aktualna wartość przyrodnicza potencjalnego obszaru. Działania powinny być zaplanowane w pierwszej kolejności na obszarach najbardziej zdegradowanych, o niskiej wartości przyrodniczej.

Dodatkową kwestię stanowią starorzecza przeznaczone do odtworzenia, które są zlokalizowane na terenie polderów Przykop oraz Koszyce-Szczurowa tj. w przypadku realizacji wariantu OP III (rysunki na str. 31 prognozy). Zgodnie z informacją na str. 32 „Wskazane starorzecza będą wymagały odtworzenia do „pierwotnego” kształtu i powinny zostać pogłębione do poziomu wód gruntowych, tak aby możliwe było utrzymywanie w nich wody nie tylko poprzez zalew powierzchniowy. Brzegi powinny być możliwie płaskie, skarpy nachylone ok. 1:5. Strefa brzegowa powinna zostać utrzymywana jako otwarta o niskiej roślinności poprzez regularne wykaszanie. Na części brzegów może być pozostawiona strefa szuwaru”. Ocena oddziaływania na środowisko tego zakresu prac nie została uwzględniona w prognozie.

4. Oddziaływania skumulowane

Na potrzeby oceny w prognozie przeanalizowano działania wpisane w dokumentach strategicznych takich jak Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym, Plan przeciwdziałania skutkom suszy, Program przeciwdziałania niedoborom wody oraz Plan Gospodarowania Wodami na obszarze dorzecza Wisły. Należy ocenić, że analiza oddziaływań skumulowanych zawarta w prognozie ma zbyt ogólny charakter. Wskazane w załączniku nr 9 *Oddziaływania skumulowane* działania, wymienione są wyłącznie przy użyciu kodów, co utrudnia identyfikację danego działania i przypisanie do adekwatnego dokumentu strategicznego. W prognozie nie dokonano pełnych analiz pozwalających wskazać możliwe skutki kumulacji oddziaływań na środowisko, w szczególności na zidentyfikowane w granicach planowanych inwestycji obszarów chronionych i ich przedmioty ochrony. Przykładem tego jest działanie oznaczone

w załączniku nr 9 do Programu kodem W_GZW_5003, określone pełną nazwą w załączniku 1 do Programu (str. 8-9). Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z 18 października 2022 r. w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły (Dz. U. z 2022 r. poz. 2739), jest to działanie pn. *Budowa zbiornika retencyjnego na potoku Drwinka w rejonie Puszczy Niepołomickiej (...)* wraz z budową polderu Puszcza Niepołomicka (wariant OP I). W zakresie potencjalnych kumulacji oddziaływań przedstawiono następujące wnioski: „*nie przewiduje się wystąpienia istotnego wpływu skumulowanego na JCWP, nie przewiduje się wystąpienia istotnego wpływu skumulowanego na obszar chroniony, może potencjalnie wystąpić wpływ skumulowany na korytarz ekologiczny, niezbędne będzie wdrożenie działań minimalizujących zaproponowanych w niniejszej Prognozie i doprecyzowanych na późniejszym etapie: uzyskiwania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach*”. Możliwy wpływ skumulowany został przeanalizowany w sposób niewystarczający, ponieważ pominięto skutki oddziaływania na obszar chroniony Natura 2000 Puszcza Niepołomicka PLB120002. Zwiększenie zdolności retencyjnej terenu w obrębie zbiornika i zmiana strefy zalewowej rzeki Drwinki może negatywnie wpływać na siedliska leśne, a jednocześnie zagospodarowanie terenów otwartych pod zbiornik (W_GZW_5003) oraz powodować zmniejszenie obszaru żerowisk dla puszczyka uralskiego *Strix uralensis* – przedmiotu ochrony w Puszcza Niepołomicka PLB120002.

Pomimo wskazania możliwości wystąpienia oddziaływań skumulowanych o charakterze negatywnym, nie zaproponowano w stosunku do tych kumulacji możliwych do wdrożenia przykładów działań zapobiegających, minimalizujących i kompensujących. Nie wiadomo również czy zidentyfikowane oddziaływania skumulowane dotyczą etapu realizacji czy eksploatacji.

5. Rozwiązania zapobiegające, ograniczające lub kompensacyjne

W tabeli w załączniku 3 zestawiono łącznie 54 działania, jednak nie są to wszystkie działania minimalizujące, o których mowa w treści prognozy np. konieczność nadzoru chiropterologicznego (str. 237); konieczność poprzedzenia zalesień inwentaryzacją przyrodniczą (str. 306). W tabeli nie uwzględniono też koniecznych działań kompensacyjnych takich jak nasadzenia zastępcze drzew i krzewów. Z tabeli należy usunąć działanie 8K „*Wykonanie szczegółowych analiz na etapie opracowywania raportu OOŚ/KIP*”, ponieważ jest to obowiązkowy etap w procesie realizacji przedsięwzięć.

6. Monitoring

Część działań monitoringowych ma być realizowana wg metodyki Państwowego Monitoringu Środowiska. W przypadku pozostałych zaproponowanych działań monitoringowych nie wskazano częstotliwości ich prowadzenia, co należy uzupełnić.

Poza wskazanymi działaniami dotyczącymi prowadzenia monitoringu przed rozpoczęciem prac należy uwzględnić również monitoring po zakończeniu prac, który umożliwi porównanie stanu przed i po realizacji założeń Programu. Założeniem dodatkowego monitoringu jest reagowanie na skutki wywołane przede wszystkim możliwą ingerencją w drożność znajdujących się w granicach oddziaływania inwestycji korytarzy ekologicznych, w szczególności w obrębie projektowanego polderu przepływowego *Koszyce-Szczurowa* (wariant OP II i OP III) i z przewidywanego znaczącego negatywnego oddziaływania w korytarz ekologiczny Dolina Górnej Wisły (KPd-10). Monitoring będzie stanowił również narzędzie

służące do badania wykorzystania przez zwierzęta czaszy polderów i ewentualnego projektowania działań ograniczających negatywne skutki gwałtownego napełnienia wodą.

7. Uwagi dodatkowe

- lokalizacja polderów względem obszarów chronionych (Załącznik 7) – na mapkach są zaznaczone obszary chronione wraz z ich rodzajem, jednak nie są wpisane nazwy tych obszarów, co utrudnia zrozumienie wzajemnego położenia obszarów chronionych i poszczególnych polderów;
- w Programie znajdują się informacje na temat podsumowania, np. na str. 111 *„Odniesienie się do ewentualnych uwag i wniosków społeczeństwa, zgłoszonych w ramach procedury strategicznej, zostanie przedstawione zgodnie z art. 55 ust. 3 Ustawy OOŚ w Podsumowaniu do Programu działań”*, czy też Rozdział 11 o nazwie *„Podsumowanie Programu działań”* – należy wyjaśnić, że podsumowanie, o którym mowa w art. 55 ust. 3 ustawy ooś, jest podsumowaniem przebiegu strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, a nie podsumowaniem opracowywanego projektu dokumentu. Należy w tym miejscu przypomnieć, że zgodnie z art. 55 ust. 4 ustawy ooś, organ opracowujący projekt dokumentu przekazuje przyjęty dokument wraz z podsumowaniem właściwym organom opiniującym.

Z poważaniem,

Piotr Otawski
Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska
/ – dokument podpisany elektronicznie – /